

Dr. sc. Miodrag Mićović, profesor
Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu

SPORTSKO PRIVREDNO DRUŠTVO

UDK: 334 : 796

Primljeno: 29. 03. 2010.

Izlaganje na znanstvenom skupu

Pored udruženja i ustanova, sportska privredna društva predstavljaju jedan od organizacionih oblika sportskih organizacija. Nastaju u novije vreme kao izraz potrebe da se kroz adekvatnu formu prati profitno obavljanje sportske aktivnosti.

Sportska privredna društva nastaju osnivanjem i u postupku reorganizacije. Zavisno od rešenja koja su prihvaćena u pojedinim zemljama, ona se obavezno osnivaju: ako sportska organizacija ima profesionalni status; ako obavlja sportsku aktivnost učestvovanja u sportskom takmičenju; ako sportsko udruženje ostvaruje prihode koji prelaze određene okvire. Do reorganizacije dolazi ako su ispunjeni uslovi za pokretanje stečajnog postupka prema sportskom udruženju (model koji je prihvaćen u RH) ili po sprovedenom postupku privatizacije (model koji se predlaže u RS). Na ova društva, kao specijalizovana privredna društva, primenjuju se brojne zaštitne klauzule i pravila kojima se obezbeđuje opstanak i razvoj sporta i sportskih klubova u granicama morala i dobrih poslovnih običaja.

Ključne reči: *sport, aktivnosti, sportske organizacije, sportsko udruženje, sportsko privredno društvo*

UVODNE NAPOMENE

O značaju sporta, potrebi da bude pravno regulisan, dovoljno govori činjenica da u Republici Srbiji (u daljem tekstu RS) sport predstavlja ustavnu kategoriju. Ustavom („Sl. glasnik RS“, br. 98/06) je određeno da RS uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti sporta.... (čl. 97. st. 1 tač. 10). Time je nastavljena tradicija pravnog uređenja sporta i sportskih aktivnosti, kao i opredeljenje države da i u budućnosti primenjuje tzv. intervencionistički model zakonskog uređenja sporta.¹ To znači da će i ubuduće, pored drugih pravnih izvora (odnose se na sprečavanje nasilja i dopinga, na javna skijališta), sportske aktivnosti biti regulisane krovnim propisom – Zakonom o sportu. Donošenje novih pravila o sportu se očekuje, a važeći Zakon o sportu je donet 1996. godine („Sl. glasnik RS“, br. 52/96 i 101/05).

Istorijski posmatrano, razvoj sporta pratili su odgovarajući organizacioni oblici. Od početka pa sve do danas, sport, za najveći broj poklonika sportskih aktivnosti, predstavlja sredstvo rasonode, zadovoljavanja ličnih potreba kroz očuvanje i

¹ Dejan Šuput, *Reforma pravnog okvira koji uređuje sport*, Zbornik: Sport i privatizacija, Beograd, 2009, str. 50.

unapređenje fizičkog i mentalnog zdravlja. Otuda, brojne sportske organizacije su nastajale i nastaju prvenstveno kao udruženja građana koji su zainteresovani da se bave sportom. Sve do 1980. godine sportske organizacije imale su status udruženja građana, od 1980. do 1997. godine imale su status društvenih organizacija, s obzirom da prema tada važećim pravilima građani više nisu mogli da osnivaju udruženja, a od 1997. godine otvorena je mogućnost da se sportske organizacije osnuju, između ostalog, i kao udruženja.² Radi se o neprofitnim organizacijama koje se temelje na jednoj vrsti interesnog udruživanja, a to je ostvarenje zajedničkog cilja iz oblasti sporta. Ipak, iako sportske organizacije ne nastaju radi sticanja profita, tokom vremena, sa profesionalizacijom i komercijalizacijom sporta, menjaju se shvatanja o pravnim oblicima obavljanja sportske delatnosti.³ S obzirom da se počinju formirati, zapravo, radi ostvarenja profita, one deluju u nekom od oblika privrednih društava objedinjujući, po pravilu, lica koja se profesionalno bave sportom u vidu zanimanja, a ne radi razonode, koja se takmiče za novac, i one koji investiraju radi sticanja dobiti.⁴

Što se tiče forme privrednog društva u kojoj će delovati sportske organizacije, ona zavisi od zakonskih rešenja koja su prihvaćena u pojedinim zemljama. Ono što je uočljivo, to je da sve više dolazi do približavanja zakonskih rešenja kao posledica delovanja međunarodnih sportskih udruženja koja članovima nameću određene standarde koji moraju da budu zadovoljeni kako bi se klubovi takmičili u međunarodnim kupovima.⁵

U daljem radu biće izneta pitanja koja se tiču: oblika sportskih organizacija; organizacione forme sportskih privrednih društava; načina nastanka društva i uslova za obavljanje sportskih aktivnosti; zaštitnih klauzula i pravila koja su od značaja za sportske klubove i aktivnosti.

2. OBLICI SPORTSKIH ORGANIZACIJA

Kao okvir za razmatranje navedenog pitanja poslužiće pravila koja su sadržana u važećem Zakonu o sportu RS, ali i ona koja su predlagana ili se predlažu, a deo su Nacrta (Predloga) zakona o sportu iz 2006, 2007. i 2009. godine.

Prema postojećim rešenjima sportske organizacije mogu da se osnuju kao udruženje, privredno društvo (preduzeće) i ustanova. U cilju jasnog razlikovanja u odnosu na druga udruženja i društva zahteva se da poslovno ime (firma, tvrtka)

² O tome: Nenad Đurđević, *Javne vlasti i sport*, Kragujevac, 2007, str. 349.

³ O tome: Marko Ivkošić, Petar Ceronja, *Pravni modeli provođenja postupka obveznog preoblikovanja športskog kluba-udruge u športsko dioničko društvo*, Zbornik PFZ, br. 1/09, str. 127.

⁴ Prvi profesionalni klub, *Sinsinati Red Stokins*, osnovan je u SAD 1863. godine. Igrači ovog bejzbol kluba plaćani su 930\$ godišnje, kada je prosečna godišnja plata u SAD iznosila 170\$. U Severnoj Americi je osnovana i prva profesionalna liga – Nacionalna liga 1876. godine. O ovome: Nebojša Komnenić, *Volonterstvo u sportu*, Beograd, 2009, str. 12.

⁵ Miroslav Sever, *Struktura organizovanja sportskih fudbalskih klubova*, Zbornik: Sport i privatizacija, Beograd, 2009, str. 95.

sadrži reči „sportsko“ društvo ili udruženje (čl. 27. st. 1. i 28. st. 3. Zakona o športu Republike Hrvatske⁶ (u daljem tekstu RH); čl. 43. st. 2. Nacrta zakona o sportu RS iz 2009. godine).

Sportsko udruženje je dobrovoljna neprofitna organizacija koja je zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih i/ili pravnih lica, organizovana na osnovu statuta radi ostvarivanja zajedničkog cilja iz oblasti sporta (čl. 34. st. 1. Nacrta zakona o sportu RS iz 2009. godine). Može da bude osnovano od najmanje tri osnivača (čl. 36. Nacrta iz 2009. godine). Upisuju se u registre sportskih delatnosti, koje vode nadležni organi uprave, prema sedištu sportskog udruženja. Danom registrovanja osnivanja sportsko udruženje stiče svojstvo pravnog lica (čl. 63. Nacrta iz 2009. godine).

Ustanovu, kao mogući organizacioni oblik sportskih organizacija, poznaju važeći Srpski zakon o sportu (čl. 18. st. 2)⁷ i Zakon o športu RH (čl. 5. st. 3).⁸ Nacrt zakona o sportu iz 2009. godine ne predviđa mogućnost da se sportske organizacije osnuju kao ustanove.⁹ Ipak, one mogu da postoje, pored sportskih organizacija, kao jedan od subjekata u oblasti sporta.¹⁰ Čini se da je ovakvo rešenje, kojim se odvajaju sportske organizacije od ustanova, dobro. Na ovaj način se slede rešenja koja su prisutna u svetu, a osim toga jasno se razdvajaju aktivnosti koje inicira država, radi ostvarenja opšteg interesa (kao što su izgradnja i održavanje sportskih objekata koji su od posebnog značaja za razvoj sporta, naučni skupovi u sportu, unapređenje rekreativnog sporta – čl. 114. Nacrta iz 2009. godine), i one koje, na prvom mestu, inicira individualni interes. Ustanove nisu i ne mogu da budu sportske organizacije, ali mogu da imaju mesto u sistemu sporta kao lica koja doprinose ostvarenju onoga što se zove opšti interes.

Sportska privredna društva su društva koja se registruju u Registru privrednih subjekata radi obavljanja sportske delatnosti, imaju status pravnog lica, a mogu ih osnovati fizička i/ili pravna lica. Važeći Zakon o sportu nepotrebno dodaje da privredno društvo (preduzeće) može da osnuje i sportska organizacija.¹¹

⁶ Narodne novine Republike Hrvatske, br. 71/06.

⁷ U RS samo je u jednom slučaju sportski klub osnovan kao ustanova. Radilo se o FK „Šumadija“ – Arandjelovac, koji je 1997. godine osnovala SO Arandjelovac. O tome: Nenad Đurđević, *nav. delo*, str. 264.

⁸ Za razliku od udruženja i društava, ustanove ne mogu učestvovati, organizovati i voditi sportsko natecanje. Ona može da obavlja delatnost sportske rekreacije, obuke upravljanja i održavanja sportskog objekta – čl. 16. st. 1.

⁹ Ovakvo rešenje je u teoriji kritikovano kao loše. Između ostalog, isticano je da nije saglasno sa pravilima koja su sadržana u važećim zakonima o javnim službama i lokalnoj samoupravi. O tome: Nenad Đurđević, *nav. delo*, str. 138.

¹⁰ Sistem sporta ubuduće bi trebalo da čine sportske organizacije, preduzetnik, sportska društva, granski i teritorijalni sportski savezi, Olimpijski komitet Srbije, stručna i druga udruženja i savezi u oblasti sporta, Zavod za sport i medicinu sporta RS, ustanove i privredna društva u oblasti sporta, sportske zadužbine, fondacije i fondovi.

¹¹ Nenad Đurđević, *Komentar Zakona o sportu*, Kragujevac, 1997, str. 40.

Ako se ostave po strani ustanove, može se reći da se sportska društva razlikuju od sportskih udruženja po tome što:¹²

- društvo može da bude osnovano od strane jednog osnivača, a za nastanak udruženja potrebno je da postoji više osnivača (važeći Zakon o sportu RS zahteva najmanje dva fizička lica – čl. 19);
- društva se osnivaju, pre svega, radi ostvarenja ekonomskog cilja u oblasti sporta, a udruženja radi ostvarenja zajedničkog cilja iz oblasti sporta;
- društva su profitne organizacije, a udruženja neprofitne;
- unošenje uloga u društvo je obavezno, a u udruženje fakultativno (udruženje sredstva potrebna za ostvarivanje svojih aktivnosti pribavlja putem priloga, članarina, donacija, preko marketinških i poslovnih aktivnosti društva koje udruženje može da osnuje);
- u slučaju prestanka društva imovina koja preostane po izmirenju obaveza raspodeljuje se članovima društva, a kada se radi o udruženju kao primalac njegove imovine statutom se može odrediti samo neprofitna organizacija u oblasti sporta.

3. ORGANIZACIONA FORMA SPORTSKIH PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Što se tiče forme u kojoj se sportska privredna društva mogu organizovati, u propisima pojedinih zemalja mogu se uočiti dva pristupa. Prema jednom, sportske organizacije imaju slobodu izbora forme u kojoj će privredno društvo biti organizovano. Takvo rešenje je prihvaćeno u RS (sportska privredna društva se mogu osnovati kao akcionarsko društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću, ortačko društvo i komanditno društvo).

Prema drugom pristupu, koji je prihvaćen u mnogim zemljama, određene sportske organizacije mogu da obavljaju sportske aktivnosti samo ako su organizovane kao privredna društva,¹³ odnosno društva određene forme. Tako, ako klub (organizacija) ima profesionalni status mora se organizovati: kao akcionarsko društvo (Poljska, Španija, sa izuzetkom Reala i Barselone koji su u statusu udruženja); kao akcionarska društva ili društva sa ograničenom odgovornošću (Italija, Švajcarska).¹⁴ Ili, ako sportsko privredno društvo obavlja sportsku delatnost koja obuhvata i učestvovanje u sportskim takmičenjima, mora imati pravnu formu akcionarskog društva (čl. 15. Zakona o športu RH). U Francuskoj, sportska udruženja koja učestvuju u sportskom takmičenju profitnog karaktera, a prihod od sportskih događaja prelazi 1, 2 miliona evra, odnosno ako

¹² O tome: Mirko Vasiljević, *Kompanijsko pravo*, Beograd, 2007, str. 24; Phillipe Merle, *Droit commercial*, Paris, 2000, str. 52.

¹³ Prema Zakonu o sportu Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH“, br. 27/08), privredno društvo se osniva ako klub obavlja sportsku aktivnost profesionalno – čl. 18. st. 1.

¹⁴ O ovome: Nenad Đurđević, *Javne vlasti...*, str. 260.

naknade koje se isplaćuju sportistima prelaze 800 000 evra, moraju radi vođenja profitnih aktivnosti da osnuju sportsko društvo (čl. 122 – 1. st. 1. Zakona o sportu; konsolidova verzija od 13. 1. 2010. godine). Sportsko društvo može da ima formu: jednopersonalnog sportskog preduzeća sa ograničenom odgovornošću (minimalni osnivački kapital 7.500 evra); sportskog akcionarskog društva (radi se o zatvorenom društvu čiji minimalni kapital iznosi 37 000 evra); sportskog profesionalnog akcionarskog društva (zatvoreno društvo koje, za razliku od napred navedenih, može neto dobit da distribuirati članovima društva).¹⁵

4. NASTANAK I AKTIVNOSTI SPORTSKOG PRIVREDNOG DRUŠTVA

Sportsko društvo može da nastane na dva načina: A/ osnivanjem i B/ reorganizacijom, pretvaranjem sportskog udruženja u sportsko privredno društvo.

A/ U skladu sa principom slobode izbora, osnivači (fizička i pravna lica), u načelu, slobodno biraju organizacioni oblik koji im odgovara (udruženje ili privredno društvo), a kada se opredele za privredno društvo, slobodno biraju formu u kojoj će društvo biti osnovano. U određenim slučajevima, privredno društvo se mora osnovati (navedeno rešenje u BiH), odnosno mora se osnovati u određenoj formi (navedeno rešenje u RH). Na osnivanje sportskih društava primenjuju se pravila o privrednim društvima, ako propisima o sportu nije drugačije određeno.

U određenim slučajevima (radi ostvarenja sportskih ciljeva, održanja ili unapređenja dostignutog takmičarskog nivoa, u krajnjoj liniji radi opstanka), privredno društvo može (mora) da bude osnovano od strane sportskog udruženja. U vezi sa tim uočljive su dve opcije. Prema jednoj, koja je prisutna u nacrtima RS (čl. 101. Nacrta iz 2006. godine; čl. 72. st. 2. Nacrta iz 2009. godine), sportsko udruženje može da prenese na društvo prava i obaveze u pogledu učešća u određenom rangju takmičenja, prava i obaveze prema sportistima i drugim angažovanim licima. U tom slučaju, novoosnovano sportsko privredno društvo odgovara za obaveze sportskog udruženja koje su nastale pre njegovog osnivanja. Prema drugoj, sportsko udruženje može (mora) radi obavljanja pojedinih ili svih poslova, osim obavljanja sportske delatnosti učestvovanja u sportskom takmičenju, osnovati privredno društvo u odnosu na koje se smatra kontrolnim članom. Ovaj model, kojim se stvara simbioza između udruženja i društva, u cilju razvoja sportske aktivnosti, tako što udruženje majka zadržava uticaj na društvo ćerku (ovim se sprečavaju moguće zloupotrebe do kojih bi moglo doći kada udruženje ne bi imalo kontrolni uticaj), može se prepoznati u propisima više zemalja.¹⁶ U

¹⁵ F. Lemeunier, *Société anonyme*, Paris, 2002, str. 29.

¹⁶ Ovom modelu moglo bi se priključiti i rešenje iz Nacrta zakona o sportu iz 2009. godine prema kome udruženje može da osnuje privredno društvo radi prikupljanja sredstava potrebnih za ostvarenje svojih sportskih ciljeva, pod uslovom da se celokupna ostvarena neto dobit koristi za ostvarenje sportskih ciljeva osnivača (čl. 72. st. 1).

RH, sportski klub – kontrolno društvo se u odnosu na trgovačko društvo smatra vladajućim, odnosno društvom koje ima preovlađujući uticaj (čl. 23. st. 2. Zakona o športu). U Nemačkoj, data je mogućnost da udruženje građana, kao kontrolno društvo, osnuje privredno društvo koje će upravljati klubom. Klub i dalje zadržava status udruženja građana, a poslovne odluke donosi tim stručnjaka koji se nalazi u privrednom društvu osnovanom od strane udruženja. Ako je društvo osnovano kao akcionarsko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću, udruženje mora imati, na osnovu uloženog kapitala ili zaključenog ugovora, većinsko učešće u upravljanju društvom, ako je društvo organizovano kao komanditno društvo, udruženje mora imati položaj komplementara.¹⁷ U Francuskoj, udruženje zadržava značajno učešće u upravljanju društvom tako što ima barem trećinu glasova u skupštini društva, po osnovu vlasništva na barem trećini kapitala sportskog akcionarskog društva (čl. 122 – 6. Zakona o sportu).

Prema opštim pravnim pravilima privredna društva se osnivaju radi obavljanja delatnosti. To mogu biti sve zakonom dozvoljene delatnosti ako su ispunjeni uslovi u pogledu tehničke opremljenosti, zaštite na radu, zaštite i unapređenja životne sredine i drugi propisani uslovi (čl. 6. st. 1. Zakona o privrednim društvima)¹⁸. U odnosu na opšta pravila, na sportska privredna društva, kao specijalizovana društva, primenjuju se posebna pravila.

Prvo, sportsko privredno društvo se osniva radi obavljanja sportske delatnosti i to u pretežnom delu (čl. 99. st. 1. Nacrta iz 2006. godine; čl. 94. st. 3. Nacrta iz 2009. godine). Dakle, društvo mora primarno da obavlja sportsku delatnost, a pored toga može sekundarno da obavlja i druge delatnosti. Ovo pravilo je logično, jer se radi o sportskom društvu, a insistiranje na njemu ima za cilj da se spreče manipulacije, mogućnost da sportska organizacija posluži kao paravan za obavljanje drugih poslova. Njime se sprečava da se ostvare interesi koji bi bili suprotni sportu, do čega bi moglo doći ako bi bila dozvoljena promena delatnosti, što bi imalo za posledicu promenu namene sportskih objekata u trgovačke centre, parkirališta i sl.¹⁹ S tim u vezi su i pravila prema kojima: sportska organizacija ne može prestati da se bavi sportskim aktivnostima zbog kojih je osnovana; iz naziva sportske organizacije mora da bude vidljivo da se radi o sportskom društvu (čl. 99. st. 2. i 3. Nacrta iz 2006. godine).

Prema važećem Zakonu o sportu RS, u sportske delatnosti spadaju naročito: obučavanje, planiranje i vođenje fizičkog vežbanja; sportsko suđenje; organizovanje sportskih priprema i takmičenja; najam opreme i objekata; poslovi stručnog osposobljavanja, usavršavanja i informisanja; istraživačko-razvojni rad; savetodavne i stručne usluge (čl. 28. st. 1). I Zakon o športu RH sadrži odrednicu o sportskim delatnostima, s tim što određuje da su to: učestvovanje u sportskom takmičenju; organizovanje i sprovođenje sportskih priprema; obučavanje za

¹⁷ O ovome: Miroslav Sever, *nav. članak*, str. 90; Nenad Đurđević, *Javna vlast...*, str. 260.

¹⁸ Službeni glasnik RS, br. 125/04

¹⁹ O ovome: Jovan Šurbatović, *Privatizacija sporta u Hrvatskoj*, Zbornik: Sport I privatizacija, Beograd, 2009, str. 85.

bavljenje sportskim aktivnostima; organizovanje i sprovođenje sportske rekreacije; organizovanje sportskih priredbi; upravljanje i održavanje sportskih objekata; organizovanje izvannastavne sportske aktivnosti i studentske sportske aktivnosti (čl. 18).

Drugo, sportska organizacija može da obavlja sportske delatnosti ako ima obezbeđen odgovarajući prostor, opremu, odgovarajuće stručne i druge radnike (čl. 29. Zakona o sportu RS). Navedene uslove nacrti Zakona o sportu upotpunjuju sa zahtevom da sportska organizacija ima ugovorom angažovane sportiste, kao i unutrašnju organizaciju i finansijska sredstva, ako učestvuje u sportskim takmičenjima (čl. 24. Nacrta iz 2006. i Predloga iz 2007. godine, čl. 33. Nacrta iz 2009. godine). Dodatni uslovi očigledno je da su od značaja, pre svega, za one sportske organizacije koje imaju profesionalni status, ali ne i za one koje imaju amaterski status. To je verovatno razlog što Zakon o športu RH sadrži samo dva konkretna uslova (da lice ima pravo korišćenja sportskog objekta i da ima angažovana lica koja su osposobljena za obavljanje stručnih poslova), uz dodatak da je potrebno ispuniti i druge uslove koji su sadržani u pravilima odgovarajućeg nacionalnog sportskog saveza. Uslovi za pokretanje i rad klubova koji imaju profesionalni status regulišu se posebnom odredbom kojom se određuje da takvi klubovi moraju imati sklopljene ugovore o radu sa više od 50% registrovanih sportista u seniorskoj konkurenciji, da moraju podnositi izveštaje (bilans uspeha, plan poslovanja, godišnji finansijski izveštaj, izveštaj revizora, izveštaj o registrovanim sportistima, o članovima kluba i organa kluba) iz kojih se vidi njihova struktura i finansijsko stanje (čl. 24. Zakona o športu).

B/ Sportsko privredno društvo može da nastane u postupku reorganizacije, tako što sportsko udruženje menja pravnu formu u privredno društvo. U RH ovakav način preoblikovanja sportskih udruženja za takmičenje koristi se, pre svega, kako bi se fudbalskim, košarkaškim i rukometnim klubovima, koji su zapali u takve finansijske teškoće da postoje uslovi za pokretanje stečajnog postupka, dala mogućnost da opstanu i nastave sportske aktivnosti kao zdrava, ali ovog puta sportska deonička društva.²⁰

Zakon o sportu RS ne sadrži pravila o reorganizaciji udruženja, ali zato Nacrt iz 2009. godine ovom pitanju posvećuje pažnju. Za razliku od RH, gde se reorganizacija sprovodi parcijalno, obavezna je samo za određene vrste udruženja kod kojih su se stekli uslovi za pokretanje stečajnog postupka, u RS reorganizaciji podležu sve sportske organizacije u kojima je ukupan društveni, odnosno državni kapital većinski. Do reorganizacije može da dođe ako je prethodno pokrenut i sproveden postupak privatizacije društvenog, odnosno državnog kapitala. Posle izvršene prodaje kapitala i evidentiranja akcija u privatizacionom registru, subjekt privatizacije donosi odluku o promeni pravne forme u otvoreno akcionarsko društvo. Na ovaj način, ako predlog bude usvojen, u pravni sistem RS biće uveden nov način nastanka akcionarskog društva, koji Zakon o privrednim društvima ne

²⁰ O tome: Marko Ivoškić, Petar Ceronja, *nav. članak*, str. 125 – 147; Jovan Šurbatović, *nav. članak*, str. 69 – 86.

poznaje. Takođe, biće dati odgovori na pitanja koja su često postavljana: koji tip i vrsta sportske organizacije će morati da se transformiše u status sportskog privrednog društva (dakle, sve sportske organizacije sa većinskim društvenim, odnosno državnim kapitalom); da li privatizacija ili promena statusa i šta obuhvata privatizacija – objekte ili klubove (i privatizacija i promena statusa); da li dopustiti promenu oblika udruženja u tzv. zatvoreno akcionarsko društvo kako bi postojeći članovi zadržali kontrolnu upravljačku funkciju (udruženje menja oblik u otvoreno akcionarsko društvo, čime se otklanjaju špekulativne mogućnosti za članove da u zatvorenom procesu, pod povoljnim uslovima, otkupe akcije).²¹

5. ZAŠTITNE KLAUZULE ZA DRUŠTVO I SPORTSKE AKTIVNOSTI

U cilju održanja i unapređenja sportskih aktivnosti, obezbeđenja regularnosti takmičenja, stvaranja zdravog finansijskog menadžmenta, transparentnosti vlasništva i poslovanja, na sportska privredna društva se primenjuju brojna pravila, od kojih su neka opšteg karaktera, jer važe i za ostala privredna društva, a druga su posebnog karaktera, a to znači da se odnose samo na ovu vrstu specijalizovanih privrednih društava.

1. Opšta pravna pravila nameću obavezu članovima društva, zaposlenima, zastupnicima, da se ponašaju lojalno prema društvu. Svoje interese moraju da dovedu u sklad sa interesima društva, odnosno dužni su da rade u interesu društva (čl. 31. st. 2. Zakona o privrednim društvima RS). Ovo pravilo se primenjuje i na sportska društva, a to dalje znači da zastupnik ili članovi organa društva ne mogu da budu angažovani u drugom konkurentskom društvu ili, u skladu sa principom prema kome niko ne može da bude svedok u svojoj stvari (*nemo index in sua causa*), članovi društva nemaju pravo glasa kada se odlučuje o pitanjima povodom kojih imaju interes protivan interesu društva.²²

2. U skladu sa opštim pravilima o informisanju javnosti o okolnostima koje bitno utiču na učešće u upravljanju društvom, na cenu hartija od vrednosti, lice koje je steklo kvalifikovano učešće u kapitalu društva dužno je da o tome bez odlaganja obavesti nadležni organ. U suprotnom, ne može ostvarivati prava koja mu pripadaju po osnovu akcija koje poseduje.

3. U cilju sprečavanja zloupotreba, sukoba interesa, dominacije pojedinačnog nad opštim interesom sportskog društva, ograničava se visina kapitala i broj društava u kojima jedno lice može biti vlasnik kapitala (Nacrt iz 2006. godine određuje da isto lice ne može biti vlasnik u više od jedne sportske organizacije u

²¹ O navedenim pitanjima: Božidar Cerović, *Kontroverze privatizacije u sportu*, Zbornik: Sport i privatizacija, Beograd, 2009, str. 21; Dejan Šuput, *nav. članak*, str. 65; Nenad Đurđević, *Javne vlasti...*, str. 268.

²² O ovome: Miodrag Mićović, *Klauzula sukoba interesa i zabrane konkurencije*, Zbornik radova: U susret novim pravnim rešenjima, Kragujevac, 2005, str. 45 – 53.

istom stepenu takmičenja, a u okviru iste grane sporta, može imati akcije, odnosno udele koji daju pravo na više od 5% učešća u upravljanju samo u još jednoj sportskoj organizaciji – čl. 100. st. 1; u RH se propisuje da jedna osoba, osim društveno-političkih zajednica, ne može imati deonice u više sportskih deoničkih društava istog sporta u iznosu višem od 1% ukupnog osnovnog kapitala u bilo kom od tih društava, kao i da deonice u sportskom društvu ne može imati društvo koje obavlja delatnosti učestvovanja u sportskom takmičenju istog sporta – čl. 31. st. 2, 3. i 5. Zakona o športu). Osim toga, Francuski zakon o sportu zabranjuje licu koje je titular akcija u jednom društvu da se pojavi u ulozi zajmodavca ili jemca prema drugom društvu koje se bavi istom sportskom disciplinom (čl. 122 – 9).

4. Ukoliko neko lice stekne kapital protivno zakonskim ograničenjima, koja se primenjuju na sportske organizacije, dužan je da ga bez odlaganja otuđiti. Dok ga ne otuđi ne može ostvarivati upravljačka prava (rešenje iz Nacrta iz 2006. godine – čl. 100. st. 3), odnosno nikakva prava ni u jednom društvu čiji kapital drži (čl. 35. st. 1. Zakona o športu RH).

5. Radi sprečavanja malverzacija, uticaja na sportske rezultate na nedozvoljen način u odgovarajućoj grani sporta, odnosno stepenu takmičenja, apsolutno se zabranjuje određenim kategorijama lica da stiču kapital određenih sportskih društava (lica koja su već titulari kapitala u društvu koje se takmiči u istoj grani sporta; lica koja mogu neposredno da utiču na takmičenje u određenom sportu, pogotovu ako imaju svojstvo sportskog sudije, delegata, funkcionera, menadžera; vlasnici sportskih kladionica – čl. 31. st. 4. Zakona o športu RH, čl. 178. Nacrta iz 2009. godine).

6. Zbog transparentnosti vlasništva po pravilu se propisuje da sportsko akcionarsko društvo može izdavati samo akcije koje glase na ime s nominalnim iznosom (čl. 30. st. 4. Zakona o športu RH; čl. 122 – 5. Francuskog zakona o sportu).

7. U cilju unapređenja sportske aktivnosti, sportska društva imaju obavezu da određeni procenat neto dobiti, koja preostane nakon pokrića gubitaka iz ranijih godina i zakonskih rezervi, unesu u posebne rezerve (čl. 37. Zakona o športu RH, čl. 94. st. 4. Nacrta iz 2009. godine, čl. 122 – 10. Francuskog zakona o sportu).

6. ZAKLJUČAK

U očekivanju donošenja novih pravila o sportu i sportskim organizacijama, uočljivo je da postojeći Zakon o sportu RS ne sadrži niti odgovarajuća, niti potpuna pravila o sportskim privrednim društvima (čak i u pogledu terminologije propis je zastareo, jer koristi termin preduzeće, a ne sportsko privredno društvo). A, radi se o organizacionom obliku koji se, barem u sferi profesionalnog bavljenja sportskim aktivnostima, nužno nameće kao adekvatna forma koja na najbolji način doprinosi ostvarenju i zaštiti interesa kako sportista, tako i onih koji žele da ulažu u sport. Dakle, teško da se ubuduće može govoriti o slobodi izbora za sportske organizacije

kako će se osnivati (princip sadržan u čl. 18. st. 2. Zakona o sportu RS). Brojne zemlje princip slobode izbora organizacionog oblika zamenjuju rešenjima prema kojima se u određenim slučajevima moraju formirati sportska privredna društva.

Sportska privredna društva, kao specijalizovana društva, nastaju osnivanjem i u postupku reorganizacije, pretvaranjem udruženja u akcionarsko društvo. Do reorganizacije dolazi ako su ispunjeni uslovi za pokretanje stečajnog postupka prema sportskom udruženju (model koji je prihvaćen u RH) ili po sprovedenom postupku privatizacije (model koji se predlaže u RS). Što se tiče osnivanja, sportsko privredno društvo se obavezno osniva: ako sportska organizacija ima profesionalni status (rešenje iz Zakona o sportu BiH); ako obavlja sportsku aktivnost učestvovanja u sportskom takmičenju i to kao deoničko društvo (rešenje iz Zakona o športu RH); ako sportsko udruženje ostvaruje prihode koji prelaze određene okvire, pri čemu udruženje zadržava svoj status, a novoosnovano društvo vodi profitne aktivnosti (Francuski model).

Specijalizovana sportska društva su posebna, izdvajaju se u odnosu na druga privredna društva, ne samo po načinu nastanka i funkcionisanja (primer, društvo koje za svoje potrebe osniva udruženje), već i zbog zaštitnih klauzula i pravila kojima se obezbeđuje opstanak i razvoj sporta i sportskih klubova u granicama morala i dobrih poslovnih običaja. Te posebnosti, zajedno sa ekonomskim potencijalom koji sport ima, opravdavaju donošenje pravila i brižljivo regulisanje sportskih aktivnosti i subjekata koji mogu da ih obavljaju.

SPORTS COMMERCIAL ASSOCIATIONS

Besides the associations and institutions, sports commercial associations represent one of the organizational forms of sports organizations. They appear in recent time as a result of the need to ensure profitable performing of sports activities.

Sports commercial associations can be established by the act of foundation or reorganization. According to the solutions which are accepted in some countries, these associations are established in the cases when: 1) a sports organization has a professional status, 2) it performs sports activities involving participation in sports competitions, 3) it has an income that exceeds certain scopes. The reorganization takes place when 1) the conditions are met for initiating a bankruptcy procedure in the sports association (the model proposed in RH) or 2) after the completion of the privatization procedure (the model proposed in RS). These associations, as specialized commercial associations, are governed by many protective regulations that ensure the survival and development of sports and sports clubs within the boundaries of good and ethical commercial practices.

Key words: *sports, activities, sports organizations, sports associations, sports commercial associations*